

Oponentský posudek disertační práce

Program: Výtvarná umění

Obor: Umění ve veřejném prostoru a umělecký provoz

Fakulta výtvarných umění VUT v Brně

Doktorand: **Mgr. Petr Dub, DiS.**

Název práce: **Vybrané postkonceptuální přístupy v současné české malbě**

Vedoucí: doc. Václav Stratil, prom. ped.

Oponent: doc. Mgr. Vladimír Havlík

Pokud bych chtěl začít vtipným bonmotem, zněla by úvodní věta mého posudku takto: Disertační práce Petra Duba je na první pohled závažná (305 stran, 4 kg). Tím bych ovšem mohl nepatříčně zlehčit osobitý a přínosný počín, kterým práce Petra Duba bezesporu je.

Petr Dub zkoumá vybrané postkonceptuální přístupy v současné české malbě. Zaměřuje se především na generačně spřízněné umělce, jejichž tvorbu se snaží na základě kritické analýzy roztrždit do několika skupin. Tomu však předchází důsledná a osobitá charakteristika aktuální situace současného uměleckého provozu v jeho podstatných aspektech.

Struktura práce je (obrazně řečeno) krystalická - Dub nás vtahuje do středu (hloubky) problému pohledem skrze různě nakloněné plochy jeho povrchu. Tato nelineární metoda přemýšlení a popisování jevů nám může připomenout styl, který použili Deleuze a Guattari v knize Tisíc plošin. Přes proměny úhlu pohledu se díváme na stejnou věc - skrze autorovu zkušenost (nutno zdůraznit jak teoretickou, tak především praktickou) pozorujeme, analyzujeme a definujeme problémy spjaté se současným stavem postkonceptuální malby. Petr Dub vytváří strukturu, ve které jsou vedle přesně popsanych fenoménů současného uměleckého provozu důležité také mezery (nedořečenosti, pochyby, otázky), které dovede nejen odhalit, ale i sémanticky vypointovat.

Orientace v dané problematice je skutečně nadstandardní. Doktorand opírá své názory jak o rozsáhlou četbu odborné literatury, tak o vlastní zkušenost z návštěv důležitých výstav doma a v zahraničí. Petr Dub má zkrátka „nakoukáno“ a „načteno“ v takové míře, že si může dovolit glosovat popisované fenomény razantním, nekompromisním a v dobrém slova smyslu sebevědomým stylem. Byť se nám jeho závěry mohou zdát místy zjednodušující (například tvrzení, že „naše scéna zvolila léčbu Slavojem Žižkem“), Dub nám vždy v textu nabídne argumenty, na jejichž základě finální výrok zformuloval. O tom, že dovede vyhmátnout proudy, které zjevně či skrytě hýbají scénou, svědčí obsah vstupních kapitol. Doktorand se v nich zabývá analýzou uměleckého provozu, všímá si rozložení sil, nápadných i „nenápadných tendencí“, kontextového čtení, vztahové estetiky či postprodukčních strategií.

Způsob, jakým pojednává pozorované jevy by se dal nazvat „ukotvenou“ esejistikou. Volnější, dynamický styl psaní se opírá o odbornou literaturu a rozsáhlou zkušenostní bázi. Je pouze třeba opravit drobné chyby (spíše překlepy), např. : Fiktivní atomový hřib neinfiltrovala do vysílání ČT skupina Guma Guar, ale Ztohoven (str. 18).

Pakliže se první polovina disertační práce skládá z obecnějších úvah o povaze současného umění, resp. současné malby, druhou polovinu tvoří rozsáhlá kapitola *Česká postkonceptuální malba současnosti*, ve které doktorand dokládá své teze na konkrétních příkladech rozboru díla vybraných umělců. Malíři jsou řazeni do několika skupin (kategorií), které zastřešují názvy kapitol, odkazující na charakteristický rys jejich práce. Dub přiznává riskantnost této kategorizace, nicméně se poctivě snaží vyargumentovat svoji volbu. Používá ikonografické, ikonologické, diskursivní, analyticko-kritické a komparativní postupy. Ke svým uměleckým kolegům i přátelům je na české poměry nebyvale otevřený a kritický. Dovede rozkrýt diskutabilní aspekty jejich práce, avšak na druhé straně je schopný vystihnout a pregnantně zformulovat jejich výjimečnost a přínosnost.

Polemický je nejednotný pojmový aparát, použitý v názvech jednotlivých kapitol. Oproti deskriptivním názvům *Dekódování jako koncept obrazu* či *Apropriační postoje* stojí poněkud nelogicky metafora *Zítřka ráno vstanu akrylem*. Zdá se mi, že autoři zařazení do kapitol 2. a 3. se zabývají kódováním resp. dekodováním malby jeden vedle druhého. Přesto mám pocit, že je Dub rozdělil do dvou skupin správně. Rozdíl je dle mého soudu v tom, že Magid, Meduna, Nálevka, Salák a Šerých tvoří na bázi postmoderního kódování, kdežto Babincová, Kočí, Mladějovský a Svobodová tíhnou ke kódu moderny resp. „druhé moderny“.

Název kapitoly *Eperimentální, sériové a lineární přístupy* by bylo vhodnější zastřešit pojmem „procesuální malba“. Všichni tři zařazení autoři (Houser, Novotný, Šimera) iniciují vlastní malířský proces, jehož podstatnou složkou je traktování času. Barva se roztéká, stéká, zatéká, vypařuje se a schne v kontrolovaném procesu. Pojem „experimentální“ je pro tento druh malby příliš všeobíhající, pojmy „sériové“ a „lineární“ přístupy příliš omezující. Kapitola *Mimo formát* si sice už svým názvem říká o tolerantní přístup, nicméně Böhm a Franta jsou tak bytostně spjati s kresbou, že pro mne, tedy pokud mám respektovat stanovené pojmové hranice, do kategorie postkonceptuální malba nespadají.

Přílohy: obrazová příloha je vybrána precizně. Nejen, že ilustruje, ale mnohdy asociačním rozšiřuje myšlenky obsažené v textu.

K obsáhlé příloze projektu *Rewind* se musím bohužel vyjádřit kriticky. Velmi mne zaujal avizovaný formát „inscenovaných dialogů“ mezi umělcem a teoretikem. Tento dynamický model však z přetištěných materiálů naplňuje jen rozhovor Mariky Kupkové s Filipem Cenkem a Jiřího Thýna s Karlem Císařem. Ostatní texty jsou teoretickými monology, jež připomínají spíše formát vernisážových úvodních slov či teoretických katalogových textů. Zdá se mi, že tyto ukázky podstatně nerozšiřují myšlenkové pole iniciované autorem v jeho vlastním textu.

Přes drobné kritické resp. polemické připomínky mohu na závěr konstatovat, že předložená disertační práce je příkladnou možností doktorandského výzkumu umělce, opírajícího své bádání o zkušenost vlastní tvůrčí činnosti a průběžné, metodické rozšiřování teoretického referenčního pole. To vše spojené se schopností (uměním) psát, tj. nejen jasně a logicky formulovat myšlenky, ale vtisknout textu něco, čemu se lidově říká „drajv“, přeloženo do spisovné češtiny: osobitý styl. Domnívám se, že text by si zasloužil (samozřejmě po pečlivé redakční práci) knižní vydání.

Předložená práce splňuje podmínky kladené na doktorské řízení a prokazuje schopnost samostatné tvůrčí odborné práce. Po její úspěšné obhajobě doporučuji udělit titul PhD.